

Ekološka kriza - Znak vremena

Ekološka kriza je jedan od brojnih problema s kojim se svijet danas suočava. Mnogi će je staviti na prvo mjesto, jer je usko povezana uz ugroženost života na zemlji. Posebnost ekološke krize nalazi se i u tome što se odnosi na čitav svijet te nitko ne ostaje ravnodušan na sami spomen čovjekove ugroženosti. Odjednom se dogodilo da su svi ljudi istovremeno zaokupljeni jednim događajem: zajedničkim umiranjem.

Uzroke ekološke krize mnogi će naći na prvim stranicama Biblije i u kršćansko-židovskoj tradiciji koja je demitizacijom prirode nastojala prirodne sile prikazati kao prirodne procese, a ne kao djelovanje raznih božanstava, što su činile mnogobožanske religije. Drugi će, razloge naći u činjenici znanosti koja se dogodila čovjeku. Treći, pak, razlog vide u činjenici ekonomskog probitka. Trčeći za brzom zaradom iskorištavajući prirodu, a uslijed velike brzine, čovjek ne primjećuje, ili ne želi primjetiti, da iza sebe ostalja pustoš. Na četvrtom mjestu se nalazi katolička Crkva. S obzirom da se uvijek zanima samo za glavne i posljednje stvari, odnosno vraća se na izvore, ona je zaključila da se problem uništavanja prirode nalazi u krizi morala, u krizi odnosa ljudi jednih prema drugima te prema prirodi.

Istina je da je kršćanska tradicija shvatila prirodu i njena stvorenja kao pripomoć čovjeku. Rečenica iz Knjige Postanka: "I blagoslovi ih i reče im: Plodite se i množite i napunite zemlju, i sebi je podložite!" zaista je utjecala na kršćanski mentalitet i pristup prirodi. Ipak, u izvještaju o Postanku vidljiva je duboka povezanost s prirodom, od jednostavne pretpostavke da su kršćani doslovno shvatili Božju zapovijed o podvrgavanju zemlje. Učeći podvrgavati prirodu čovjek je izgubio osjećaj povezanosti s njom.

Činjenica znanosti, odnosno duhovni razvoj čovjeka, pripomogao je tome. Znanost je konačno čovjeku pružila priliku da nešto i iskusiti, dapače, da upravlja zbivanjima, makar to bilo i u eksperimentu, a ne samo da o tome razglaba u filozofsko-teološkim raspravama. Znanost je čovjekova svojina, još jedna njegova mogućnost. Površno je, stoga, demonizirati znanost. Prije znanosti bio je čovjek.

Ekonomski probitak, veća mogućnost zarade, olakšan je tehničkim iznašaćima, a ekonomski probitak i blagodati hrpe novca zanimaju samo čovjeka.

Iako se čini da je najbliže odgovoru Crkva, ni ona se ne može do kraja odrediti što činiti. Ona može uočiti problem, do sada je to u svemu najbolje činila, ali svjesna je da je njena moć ograničena upravo ulogom i snagom znanosti i ekonomskog poretka.

Svi ovi nabrojani razlozi zajedno i pojedinačno daju jednu, koliko toliko, jasnu sliku uzroka ekološke krize. Ipak, činjenica je da čovjeku još nije jasno što se događa. Usprkos brojnim analizama, televizijskim buđenjima savijesti i svijesti, konferencijama, udrugama, apelima, priroda i dalje umire. Kao i čovjek, koji u tom procesu ne vidi vlastitu sliku. I jednom i drugom nestaje kisika. Ovdje dolazimo do zajedničke točke čovjeka i prirode: i jedno i drugo su ovisni. Kako jedno prema drugom tako i nečem višem. Kršćani i ostali religiozni ljudi će reći da je to Bog, ostali će reći da je to upravo kisik.

Oslobađajući se mitova pomoću znanosti, čovjek je postao sam sebi dovoljan. Sada se nalazi u poziciji malog djeteta koje razbije svoju najdražu igračku kad se izdvoji i kad mu postane dosadna. I nije mu žao.

Ekološka osviještenost nije posljedica brige za prirodu, već svijest čovjeka da je ugrožen i da mu prijeti opasnost. Naglašavanje ekološke krize u današnje vrijeme nosi u sebi jednu sasvim drugu daleko važniju stvarnost: čovjek ne osjeća za drugog čovjeka do sebe. I u tome je ekološka kriza najviše znak ovog vremena. Istina, to nije obilježje samo današnjice, to je obilježje čovjeka u svim vremenima, danas se očituje u uništavanju okoliša. Koliko li je licemjerja i laži u čovjeka koji vlada svijetom i brine se za mačku i psa, a zbog njegove (njihove) pohlepe dnevno od gladi umre dva milijuna djece do sedam godina života?

Naglašavajući ekološku krizu čovjek pokušava skinuti sa sebe odgovornost nezanimanja za čovjeka. Prije ekološke krize bila je ova kriza. Mentalitet konkurencije, na svim područjima ljudskog življenja, kulturnom, znanstvenom, političkom, vojnom, sportskom, zasjenio je poziv na solidarnost među ljudima koju je propovijedao raspeti Nazarećanin. Mentalitet *brže, više, jače* nadvladao je metalitet *čaje vode*.

Rješenja gotovo da nema. Ono što je uništeno, ne može se više vratiti. Moguće je jedino prestati uništavati, što znači da treba promijeniti uništavatelja. To ne može a da se sam uništavatelj ne prihvati tog posla. Tu se zatvara krug. Perspektive nisu ohrabrujuće, ali uvijek postoji i druga strana medalje: jedini način da čovjek primjeti čovjeka do sebe jest da ih snađe ista sudbina. Tu je jedina prilika za male ljude i veliku prirodu!

Kad se govori o ekologiji ne može se zanemariti sv. Franju Asiškog, bar u kršćanskom govoru. U njegovo vrijeme nije bilo ekološke krize, stoga njegova

Ljubav prema prirodi je vjerodostojna, nije pomodarstvo.

Njegov odnos prema stvorenom je poziv svakom pojedincu da i sam stupi u bratski odnos s tim stvorenim te doživi prisutnost Božju. Ta, s Bogom najlakše stupamo u vezu upravo preko njegovih stvorenja. Postoji opasnost da Franjinu zaljubljenost u stvoreno shvatimo samo na duhovnoj razini. On je, pak, pokazao da duhovnost nije sama sebi svrhom, već da iz nje proizlazi djelovanje i zajednički suživot mu sa svim stvorenjima.

Kršćani i na ovom području, kao i na svim ostalim područjima ljudskog življenja, imaju svog heroja. Ekološku krizu možemo shvatiti i na religioznom području: loše nasljeđujemo svoje primjere, dapače uopće ih ne nasljeđujemo.

Drugo ime za nered (zlo) što ga može učiniti nevjerodostojni svjedok i ljudska glupost je *ekološka kriza*. Ekološka kriza našega vremena.

fra Damir Mandić

